

Թալը և իրարու տուն երթալ գալը բոլոր արևելեան ոճով է : Տղաք մեծ պատկառանքով կը կենան մեծերուն առջևը . իսկ կանայք օտար մարդկանց չեն երևնար : Խրիմեցիք ասկէ յիսուն տարի առաջ յատուկ հագուստ ունէին՝ որ քիչ մը Պարսկահայոց և Վրաց հագուստին նման էր . բայց հիմա շատը եւրոպացւոց պէս կը հագնին :

Շատ մասնաւոր մանր սովորութիւններ ալ ունին Խրիմու հայերը , մանաւանդ հարսնիքի արարողութիւններուն մէջ , որ հոս տեղն 'ի տեղը դնելու ըլլայինք նե՛ շատ երկայն կ'ըլլար : Սենք կը յուսանք որ այսչափս ալ բաւական յորդոր կ'ըլլայ ազգասիրաց , որ ուրիշ տեղերու ազգայնոց վրայ իրենք ալ տեղեկութիւններ հաւաքեն , ու պատշաճ եղանակաւ հրատարակեն :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՍԱԿ տեսակ բանաստեղծութեանց մէջ հովաքերգութիւն կամ հովաքահոփութիւն ըսուածը շատին ախորժի ու զուարճալի կուգայ : Եւ յիշուաւ . հովուական խաղաղ ու անմեղ կեանքը երբոր ինչպէս պէտք է կենդանին կարագրութեամբ պատմուի , շատ գեղեցիկ նիւթ կ'ըլլայ զօսանքի և մտաւոր զուարճութեան : Յաւալի է մեզի որ մեր նախնեաց ոսկեղէն գրիչները չեն թողուցած մեզի Յունաց (մէտկրիտոսին) ու Լատինաց Վրացիներուն հովուերգութիւններուն նման գրուածներ . մանաւանդ որ մեր ազգին բնական խաղաղասէր ու հանդարտ բնաւորութեանը շատ յարմար կ'երևնայ աս տեսակ բանաստեղծութիւնը : Սեր ազգային գրականութիւնը աս պըգտիկ պակասութիւնը կրնայ յորդոր մը ըլլալ ուսումնասիրաց , որ ընտիր մատենագրաց հետեւութեամբ

ջանան այսպիսի բանաստեղծութեցալ ձեւք զարնել : Եւ այժմ քանի որ ձեւերնիս պատրաստ եղած բանաստեղծութիւնները չենք հրատարակած (որ յուսանք թէ քիչ ատենէն կը հրատարակենք) , հոս օրինակի համար պզտիկ հովուերգութիւն մը դնենք՝ նոյն հաւաքման մէջէն հանելով :

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԳԵՂՕՆՔ .

ՀՈՎԻ ԵՒ ՀՈՎՈՒՈՒԴ .

Հովաքահի .

Թո՛ղ զերամեկդ , հովիւ բարի ,
Ի գալարոյ՛ այդր 'ի վայրի .
Եւ ընդ քրաւ եկ ընդ վեմիս
Հանգի՛ր վայրիկ մի աստ առ իս :
Ձի ձմեռն էանց , անձրեք անցին ,
Ծաղիկք յարօտս մեր փրթթին .
Ձայն 'ի յոսոց շուրջանակի
Հընչէ 'ի յունկն իմ տատրակի .
Անուշահոտ ծաղիկն այգիք ,
Գեղեցկագոյն ամս է այժմիկ .
Ե՛կ , զի ոչ ինչ է ինձ հաճոյ ,
Եղբորդեակ իմ առանց քոյ :

Հովիւ .

Ինձ , քոյր իմ հարսն , յոյժ տրխրական
Չըքնաղագեղդ է տեսարան ,
Չե զկորուսեալն իմ ոյժարակ
Ի մերս այսրէն ածեալ 'ի բակ .
Բուծի 'ի կաթն ըզնա առատ ,
Եւ 'ի ստենէ այն ինչ անջատ
Արածէի զնա ընդ օդիս
Պարարտարօտ 'ի գալարիս ,
Եւ առ վըճիտ վըտակս 'ի յումբ
Ածէի զնա խաշանցս ընդ խումբ :
Եւ ընդ արօտն յորժամ գիշեր
Ըզջրտագին ըստուերսն ածէր ,
Առ 'ի գայլոց զերծ 'ի փարախ
Ըզնա 'ի ներքս առնուի նախ :
Ո՞րդ յարօտն ածցէ ըզքեղ .
Ո՞քաղցր 'ի վտակ ոյժարդ իմ հեղ :
Արդ անտերունչ լեռն ըզլեռնայն
Յածեալ չըրջիս թափառական ,
Ըզհետ հովուիդ բառաջելով ,
Մայրից լերանց արկեալ գորով :

Հովաքահի .

Մի ընդ կորուստ անկցի միոյդ
Սիրտք , հովիւրդ բարեգութ .
Ի ծաղկաւէտ աստ 'ի յարօտ
Քեզ բազմերամ թափառի հօտ ,
Եւ երկուորեակ գաւինք 'ի ծուծ
Սպառեն ըզքոյր ըստինս այժուց :

Փարթամք 'ի կաթն եմք ձիւնեղէն,
Եւ 'ի կողոյ ճոխք 'ի պարէն .
Իսկ յորժամ հունձք հասցեն կրկին,
Մեզ խայր յըլով անգրէն երկին
Փոխան միոյս տացէ այսմին՝
Որ 'ի հօտեդ կորեաւ այժմիկ :

Հովիւն .

Աւար արդեօք ժանեաց գայլուն
Անկաւ ոչխարն իմ ձեռասուն ,
Ում տօթակէզ և ցրտաբեկ
Հըսկէի զցայգ և ըզցերեկ ,
Ո՛չ իսկ յիշես յորժամ գետոյդ
Յորդեալ ալիքն ոլորտապտոյտ ,
Գոմոցն 'ի հետ ըզհօտ խաշին
Խեռ յորձանօքն վարէին ,
Ո՛րպէս ըզգառնին կաթնաբոյծ
Ստաակմանէն 'ի ջրահեղձոյց
Ածի 'ի ծայր անդր 'ի բըլոյս՝
Բարձեալ ըզբաղըր բեռն 'ի յուս :
Եւ յանրգգոյշ 'ի մանկըտւոյն
Մինչ խանձ մայրւոյն անկեալ 'ի բուն ,
Ընդ իւղաթուրմ արմին կեղև
Պատեալ զանխուհ հօւրն 'ի ստորև ,
Սողոսկեցաւ ապա ընդ ոստս
Ի ճարձատիւն որոտնդոստ ,
Եւ ճարակեալ յաղթող բոցոյն
Մինչ հըրդեհէր զանտառն ողջոյն ,
Բարդեալ 'ի բարձր 'ի յամպս ըզծուխ
Ըզկըպրային ձենձերով թուխ ,
Ո՛չ յիշես իբր ըզնա 'ի զերծ
Ածի յայնժամ խաշամբքն հանդերձ :

Հովիւն .

Չիտրդ կարեմ մոռանալ զայն .
Քեզ յոյժ ամիկն էր սիրական :
Կրմա 'ի գեղմն իւր գեղանի
Ածեր ըզգրոշմն ծիրանի ,
Եւ ստեպ տայր ինձ զանամեակն
Առ 'ի զնորայն փոքրեւ գիսակ .
Չըբնաղ 'ի շուրթն անդր 'ի սանտեր
Սպիտակ կարմիր ասրն խառնէր :
Ո՛հ , ոչխարակն ընդէր կորեաւ . . .
Այլ գու սփոփեաց յուսով բարեաւ :
Աստ , ուր ուռեաց ոստք խիտ առ խիտ
Կախին ըզնորբաց ականակիտ ,
Բաղմեալ բըլոյս գու 'ի ստորոտ
Երգեա 'ի նուրբ քոյին ծրգոտ :
Ծանօթ ձայնիդ թերևս 'ի լուր
Դարձցի ոչխարն առ հովիւ իւր :

Հովիւն .

Յանկարծ գտանել եթէ ինձ գոյր
Ըզքեզ ոչխարդ իմ ձիւնաթոյր ,
Չըւարթ ըզքէն յորինեալ տօն
Չըքեզ անմահին տայի 'ի ձօն :
Դու քաղցրագոյն հովուիդ ես քու՝
Քանքեզ արօտ և մեղուաց թիւմ ,
Թողեալ ըզհօտ իմ վըշտակիր
Շըրջիմ ըզհետ քո 'ի խնդիր :

Հովիւն .

Ահա զպատկեր նորին վըձիտ
Հայիմ 'ի խորս ալեաց ըձիդ .
Ահա բըլոյդ նա բարձր 'ի սեպ
Կացեալ , 'ի վայր ակնարկէ ստեպ .
Հայեաց 'ի վեր , ուրախ լեր արդ
Հովուդ քաջ գըտեր զոչխարդ :

Հովիւն .

Մեծ է ինձ յոյժ , եթէ ստուգիւ
Ինձ անձկալին այն ծագէ տիւ
Յորում տացի գըգուել դարձեալ
Ինձ զոչխարակն իմ կորուսեալ :
Ո՛հ արանուհիդ բարեաց գուշակ ,
Կեցցես յանկէտ դու պարունակ .
Դու հովուուհեաց 'ի մէջ հարսանց
Գոս այնքանիցրա գերազանց ,
Որչափ գոհար վարդ կարմրերփեան
Քան ըզծաղիկրա դաշտական ,
Եւ քան զամուլ փայտս անտառի
Որբան չըքեղ է խնձորի :
Յըզեա հրաւէր շուրջ առ գրացիս ,
Գայցեն ուրախ լինել ընդ իս ,
Չօրհներգու թեան առեալ նըւագ ,
Չի գտի զօժտեալն իմ ոչխարակ :
Բարձեալ 'ի յուս , ածից յօժար
Ի տերունին զայն 'ի տաճար ,
Երփն 'ի նարօտ ոսկեգիսակ ,
Գեղապաճոյձ ծաղկապարակ ,
Կեցցէ հաստցին ձօնեալ 'ի նուէր
Անդ անկորուստ ոչխարակ մեր :

ՎՐՈՅՐ :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆԵՐ

ԱՇԽԱՐՀՔԻՍ մէջ արդեօք քանի՞ հոգի կայ որ
Ճշմարտութեան ետեւ ըլլայ : — Ամէն մարդ պա-
տասխան կուտայ թէ խիտաքիչ : — Ճիշդ համարն
քրինծմէ կուզես լսել . Մինակ մէկ մարդ մը կայ . . .
Գիտեմ որ չես հարցնիր ան մարդուն ո՞վ ըլլալը .
վասն զի գու՞ն ինքիրմէդ ալ մէկէն կարծիքի կ'եր-
թաս՝ թէ ան մէկ հոգին գուն պիտի ըլլաս :

Երբոր մէկը քեզի խորհուրդ կը հարցնէ , կար-
ծիքդ զուրցէ համարձակ . բայց ամենեւին միտքդ
մի գնիր թէ անիկայ քու խորհուրդդ պիտի կա-
տարէ , կամ խրատդ պիտի պահէ : Վասն զի շատ
մարդ խորհուրդ կը հարցնէ՝ միայն անոր համար
որ իր մտքինը աւելի համարձակ ու անվախ կատա-
րէ . թէ որ ուզած խորհուրդդ տաս՝ կ'ուրախանայ ,
ու զքեզ նոյն ատենին կը սիրէ , թէպէտ և խոր-
հուրդդ իրեն փնասակար ըլլայ . իսկ եթէ չուզած
խորհուրդդ տաս , կը բարկանայ , ու ան միջոցին
թերևս կը թշնամանայ ալ քեզի հետ , թէպէտ և
եղբր իրաւունք տայ խօսքերուդ :